

CONSILIUL NAȚIONAL AL ORGANIZAȚIILOR DE
PENSIONARI ȘI AL PERSOANELOR VÂRSTNICE

Analiza sistemului de pensii din România comparativ cu sistemele de pensii din unele țări membre ale UE

Irina – Elena ENACHE

Mai, 2022

CUPRINS

Introducere	2
Capitolul I Sisteme de pensii din unele țări membre ale Uniunii Europene ..	4
I. Germania.....	4
II. Belgia.....	6
III. Franța	7
IV. Irlanda	8
V. Italia.....	10
VI. Spania	11
VII. Olanda.....	13
VIII. Luxemburg	14
Capitolul II Sistemul de pensii din România	16
I. Evoluția sistemului de pensii românesc.....	16
Sistemul de pensii românesc înainte de 1989	16
Evoluția sistemului de pensii din România după 1990.....	19
Etapa I de reformă — 1990-2000.....	19
Etapa a II-a de reformă — 2001-2005.....	21
Etapa a III-a de reformă — 2005-2010.....	21
Etapa a IV-a de reformă — 2010-2011	22
Etapa a V-a de reformă — 2011-2018	24
II. Sistemului românesc actual de pensii	27
Pilonul I	27
Pilonul III.....	28
III. Numărul de pensionari și pensia medie lunară.....	29
Capitolul III Reforma pensiilor în cadrul P.N.R.R.....	34
A. Stagiul de cotizare, pensia anticipată și pensia minimă	34
B. Pensiile speciale	36
Capitolul IV Concluzii și propuneri	37
Bibliografie	41

INTRODUCERE

Securitatea financiară după pensionare are o importanță covârșitoare atât pentru indivizi, cât și pentru societate, în ansamblu, fiind necesar ca majoritatea țărilor să facă față efectelor sociale, economice și financiare ale îmbătrânirii populației.

Principalul obiectiv al sistemelor de pensii este protejarea vârstnicilor împotriva sărăciei și asigurarea unor condiții care să le permită să se bucure de un nivel de trai decent și de independență economică la bătrânețe. Sustenabilitatea financiară a sistemelor de pensii reprezintă un mijloc indispensabil pentru acest scop. Pensiile își pun amprenta în mod semnificativ asupra bugetelor publice și asupra ofertei de forță de muncă, iar aceste efecte trebuie avute în vedere în cadrul politicilor de pensii.

În fața îmbătrânirii populației, toate țările se confruntă cu provocarea dificilă de a îmbunătăți sustenabilitatea pe termen lung a sistemelor lor de pensii, fără a pune în pericol obiectivul lor principal: de a asigura pensii adecvate și de a menține valoarea lor în timp, bazându-se pe o serie limitată de opțiuni de politici.

Principalele obiective ale politicilor privind pensiile și pensionarea sunt: asigurarea unor **venituri adecvate** la bătrânețe, asigurând totodată, **sustenabilitatea financiară** și **ocuparea forței de muncă** pe o perioadă cât mai îndelungată.

Majoritatea țărilor europene au adoptat reforme în sistemul asigurărilor sociale și al pensiilor care s-au dovedit a fi mai mult sau mai puțin eficiente și care pot fi în continuare îmbunătățite pentru a face față fenomenului de îmbătrânire a populației.

Sarcina de a efectua reforma pensiilor prin urmare, va rămâne probabil, o problemă importantă și pentru următoarele decenii. În același timp, datorită naturii specifice a sistemelor de pensii, ca sisteme cu acțiune pe termen lung, implementarea reformelor necesită o perioadă de tranziție suficient de lungă.

În acest studiu vom prezenta o analiză comparativă a sistemelor de pensii din țările vestice ale Uniunii Europene și România.

Belgia, Franța, Irlanda, Luxemburg, Monaco, Țările de Jos și Regatul Unit sunt țările oficiale care formează Europa de Vest conform clasificării CIA. Cu toate acestea, diferite organizații și grupuri definesc Europa de Vest diferit, ghidat de diferite ideologii. Acestea includ istorie, economie, politică și geografie. Există chiar și definiții geopolitice și culturale ale termenului. Confuzia există deoarece Europa de

Vest nu este o zonă oficială, așa cum ați considera UE sau AELS, care au membri particulari.

Economia regiunii și a economiei țărilor din sau din jurul acestei regiuni formează de asemenea definiția. De fapt, unii oameni consideră cât de bogată este o țară sau cât de dezvoltată este atunci când clasifică membrii pe această listă, iar țările care se potrivesc cu siguranță în funcție de această clasificare sunt Germania, Marea Britanie, Italia, Franța, Spania și Portugalia, Belgia, Olanda și Luxemburg.¹

Astfel, pentru relevanța analizei noastre, am decis să includem următoarele țări: Belgia, Franța, Irlanda, Luxemburg, Olanda, Italia, Spania și Germania.

¹Claire Horton, *Care țări sunt considerate Europa de Vest?*

<https://ro.ripleybelieves.com/which-countries-are-considered-western-europe-83>

SISTEME DE PENSII DIN UNELE ȚĂRI MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE

I. Germania

Persoanele asigurate care ating vârsta de pensionare și au împlinit perioada minimă de asigurare precum și eventual alte cerințe speciale de eligibilitate primesc pensie pentru limită de vârstă.

În cadrul pensiei de stat, asigurații au dreptul la pensie pentru limită de vârstă, dacă:

- au împlinit vârsta de pensionare;
- au îndeplinit o perioadă minimă de asigurare (timp de calificare);
- au îndeplinit anumite cerințe speciale de asigurare pentru unele pensii pentru limită de vârstă.

Pensie de bază pentru limită de vârstă:

Din cauza dezvoltării demografice, Germania a ridicat pragul de vârstă pentru pensia de bază pentru limită de vârstă. Pentru persoanele născute între 1 ianuarie 1947 și 31 decembrie 1958, pragul de vârstă de bază anterior de 65 de ani a fost amânat cu o lună pentru fiecare an următor, iar pentru cei născuți între 1959 și 1963, cu două luni pe an. Pentru orice persoană născută după 1 ianuarie 1964, se va aplica pragul de vârstă de bază de 67 de ani.

Pentru pensia de bază pentru limită de vârstă trebuie respectată perioada generală de calificare de cinci ani. La acestea se adaugă perioade de cotizare și perioade suplimentare. Pe lângă pensia de bază pentru limită de vârstă, se pot câștiga alte salarii/salarii fără plafon, fără a fi dedus nimic din pensie.

Pensie anticipată din cauza vârstei:

Pragurile de vârstă pentru pensiile anticipate vor fi ajustate împreună cu noul prag de vârstă de bază. Se poate solicita o pensie anticipată de la vârsta de 63 de ani dacă au 35 de ani de contribuții la pensie eligibile (pensia pentru limită de vârstă a asiguraților pe termen lung). Ca și compensare pentru perioada de pensie mai mare, pentru fiecare lună până la vârsta legală de pensionare (pentru pensiile pentru limită de vârstă ale persoanelor cu handicap grav până la 65 de ani), pensia se reduce cu 0,3%.

Persoanele cu handicap grav primesc o pensie pentru limită de vârstă atunci când:

- au atins pragul de vârstă;
- sunt recunoscuți ca fiind cu handicap grav la momentul pensionării;
- au îndeplinit o perioadă de calificare de 35 de ani.

În ceea ce privește pensiile legale pentru limită de vârstă, pragul de vârstă pentru o pensie completă pentru persoanele cu handicap grav este, de asemenea, majorat de la vârsta de 63 de ani la 65 de ani pentru cei născuți în 1952 și mai sus, cu cea mai devreme vârstă posibilă de pensionare de la 60 de ani până la 62 de ani. Ca și compensare pentru perioada de pensie mai lungă, pensia pentru persoanele cu handicap grav se reduce cu 0,3% (reducere) pentru fiecare lună în care pensia este plătită înainte de limita de vârstă care permite pensionarea la pensie fără deduceri.

Se menține pensia pentru limită de vârstă pentru persoanele care au fost asigurate deosebit de mult timp fără deduceri, dacă au cel puțin 63 de ani și au îndeplinit un termen de calificare de 45 de ani. Pentru perioadele de calificare se iau în considerare contribuțiile obligatorii din muncă, activități independente și îngrijire, precum și perioadele de educație a copilului de la vârsta de 10 ani. Timpul de primire a indemnizației de șomaj și a altor indemnizații de înlocuire a salariului pentru promovarea ocupării forței de muncă (cu excepția ultimilor doi ani anteriori începerii pensiei) sunt incluse în calcul. Pe de altă parte, perioadele de primire a indemnizației de șomaj II nu sunt incluse. În plus, se iau în considerare contribuțiile voluntare, dacă se pot dovedi 18 ani de contribuții obligatorii.

Vârsta de începere a acestei pensii va fi crescută treptat până la vârsta de 65 de ani pentru asigurații născuți înainte de 31 decembrie 1952. Această majorare are loc pentru fiecare an în trepte de 2 luni, iar din anul nașterii 1964, vârsta de pensionare de 65 de ani. va fi realizat.

Dispoziții speciale se aplică minerilor: aceștia au dreptul la o pensie pentru limită de vârstă fără reducere pentru minerii care au lucrat în subteran timp de mulți ani de la vârsta de 60 de ani și după o perioadă de calificare de 25 de ani. Vârsta de intrare pentru această pensie va fi majorată treptat pentru asigurații născuți după 31 decembrie 1952. Majorarea are loc în trepte de 1 lună pe an, iar pentru anii 1959-

1963 în trepte de 2 luni pe an. Pentru persoanele născute după 1 ianuarie 1964, limita de vârstă este de 62 de ani.²

II. Belgia

În principiu, toate persoanele care au lucrat în Belgia în baza unui contract de muncă sunt asigurate pentru prestații pentru limită de vârstă. Există norme speciale pentru personalul casnic cu fracțiune de normă.

Toți angajații au dreptul la o pensie anticipată la împlinirea vârstei de 60 de ani, cu condiția să fi încheiat 35 de ani de activitate profesională. Vârsta normală de pensionare pentru bărbați și femei este de 65 de ani. Sunt excepțai de la această regulă minierii, marinarii și personalul de bord al liniilor aeriene civile, care se pot pensiona anticipat. Bărbații și femeile care primesc prestații în regim de șomaj cu supliment de la companie nu au dreptul la pensie pentru limită de vârstă înainte de a împlini vârsta de 65 de ani. Nu vor primi pensie pentru limită de vârstă dacă beneficiază deja de prestații de boală, invaliditate sau șomaj involuntar în baza legislației de securitate socială din Belgia sau din alte țări sau dacă beneficiază de o alocație pentru încetarea activității sau de o alocație suplimentară în regim de șomaj cu supliment de la companie. Pensionarii au dreptul să lucreze în limitele unui plafon salarial.

În cazul persoanelor sub 65 de ani, când pensia a început să fie acordată începând din 2011, cumulul cu alte venituri din muncă este autorizat dacă veniturile profesionale anuale nu depășesc 7 421,57 EUR /an pentru un angajat (salariu brut). Acest cuantum este mărit la 11 132,37 EUR dacă există un copil în întreținere. Înainte de a începe lucrul ca pensionar, persoana în cauză trebuie să notifice Oficiul Național de Pensii prin scrisoare recomandată. De asemenea, trebuie să informeze și angajatorul, tot prin scrisoare recomandată, cu privire la faptul că primește pensie. În cazul persoanelor care desfășoară activități independente se pot aplica dispoziții speciale.

Prestațiile includ:

- pensie pentru limită de vârstă pentru angajați;

² European Commission, Employment, Social Affairs & Inclusion, Germany - Pensions and other old age benefits, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1111&langId=en&intPagId=4554>, 2018

- alocație de încălzire pentru minerii pensionați;
- o indemnizație de concediu și o indemnizație de concediu suplimentară.

Cuquantumul pensiei pentru limită de vârstă depinde atât de perioada de ocupare a unui loc de muncă în Belgia (inclusiv concediul de odihnă plătit, absența pe motiv de boală și eventualele perioade de șomaj), cât și de veniturile din acea perioadă, indexate în funcție de costul vieții la momentul în care este calculată pensia.

Atât în cazul bărbaților, cât și al femeilor, pensia pentru limită de vârstă se calculează prin aplicarea, pentru fiecare an de activitate, a celei de a 45-a părți din rata integrală a pensiei.

În cazul marinarilor și minerilor sunt aplicabile condiții speciale. Pensia are un cuquantum de până la 60% din salariul mediu avut de-a lungul vieții active și de 75% în cazul în care persoana are soț/soție aflat în întreținere.

Pensia minimă garantată pentru limită de vârstă pentru întreaga carieră este de 16 310,21 EUR (pentru o familie) sau de 13 052,28 EUR (pentru o persoană singură) pe an, calculată proporțional în cazul în care cariera echivalează cu cel puțin două treimi dintr-o carieră completă.

Pensia maximă depinde de plafonul anual al veniturilor. Pensia maximă pentru un angajat (o persoană singură) este în cuquantum de 24 782,40 EUR.³

III. Franța

Sistemul de pensii în Franța nu este uniform, dar este organizat în funcție de sectorul de activitate, astfel încât există un sistem pentru salariații din sectorul privat, sisteme speciale pentru salariații din sectorul public și regime pentru non-salariați (profesiuni liberale, artizani, comercianți și agricultori).

În ceea ce privește salariații din sectorul privat, trebuie să cotizeze toți pentru asigurarea de bătrânețe, oricare ar fi cuquantumul remunerației lor. Regimul general este gestionat de către Casa națională de asigurări de bătrânețe (CNAV), toți salariații din sectorul privat având de asemenea obligația de a fi afiliați la un sistem

³https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Belgium_ro.pdf

de pensii complementare, organizat de către AGIRC (pentru salariații cadre manageriale) și ARRCO (pentru salariații care nu sunt cadre manageriale).

Pentru a beneficia de o pensie de vârstă la plafonul maxim, trebuie ca asiguratul să aibă 65 de ani sau să fi cotizat 160 de trimestre (pentru persoanele născute după 1948). Dacă nu îndeplinește condițiile pentru a obține pensia cu plafon maxim, pensia îi va fi calculată cu un plafon micșorat, procentul de micșorare fiind calculat în funcție de vârstă și durata asigurării. Cuantumul pensiei mărite prin alocația suplimentară cu titlu de solidaritate față de persoanele în vârstă (ASPA) va fi de minim 7445,30 euro pe an pentru o persoană singură și de 13 374,16 euro pe an pentru un cuplu. Dacă pensionatul moare, soțul supraviețuitor va putea, eventual, să beneficieze de o pensie reversibilă dacă a atins vârsta de 51 de ani și nu dispune de resurse personale superioare unui plafon. Această pensie reversibilă ar putea ajunge 54% din cuantumul pensiei de bătrânețe de care beneficia soțul decedat, și, după caz, de o majorare pentru copilul aflat în grijă. De asemenea, Franța are și sistemul asigurării de invaliditate, pentru care cuantumul variază în funcție de gradul de incapacitate. Ca toate prestațiile de asigurare de boală, pensia de invaliditate nu va fi vărsată decât asiguraților care justifică o durată minimă de cotizare.⁴

IV. Irlanda

Pensia de stat, fie cu contribuție, fie fără contribuție, se solicită cu cel puțin 3 luni înainte de a ajunge la vârsta de pensionare (66 de ani). Această vârstă va crește la 68 de ani în 2028.

Există două tipuri principale de pensii de stat:

- Pensia de stat contributivă (Pilonul I), care se bazează pe contribuțiile de asigurări sociale. Beneficiarul poate continua să lucreze cu normă întreagă după vârsta de 66 de ani și să beneficieze de pensia de stat;
- Pensia de stat necontributivă (Pilonul II), care reprezintă o plată pentru persoanele care nu se califică pentru pensie de stat contributivă.

Nu se poate beneficia simultan de ambele pensii.

⁴ https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/protectie_sociala/SSLM/Franta.pdf

- Pensiiile voluntare pentru angajați și persoanele care desfășoară activități independente (Pilonul III), sunt tratate ca o completare la beneficiul principal.

Legea privind protecția socială și pensiile din 2011 a adus o serie de modificări vârstei eligibile pentru pensiile de stat. Vârsta de pensionare va crește la 67 în 2021 și la 68 în 2028. Astfel:

- pentru cei născuți la 1 ianuarie 1955 sau după această dată, vârsta minimă de pensionare va fi de 67 ani;
- pentru cei născuți la 1 ianuarie 1961 sau după această dată, vârsta minimă de pensionare va fi de 68 ani.

Pentru a beneficia de o pensie de stat contributivă la vârsta de 66 de ani, un solicitant trebuie:

- să fi intrat în câmpul muncii ca asigurat înainte de împlinirea vârstei de 56 de ani;
- să aibă cel puțin 520 de săptămâni (10 ani) de contribuție de la intrarea în sistemul de asigurări, de la angajare sau de la începerea prestării de activități independente;
- (pentru o pensie maximă) să aibă o medie anuală de 48 de contribuții plătite și /sau creditate din 1979 sau de la data intrării lor în activitate ca asigurat, până la sfârșitul ultimului an fiscal complet care precede ziua în care beneficiarul împlinește vârsta de 66 de ani;
- (pentru o pensie redusă) să aibă o medie anuală de cel puțin 10 contribuții plătite și /sau creditate înregistrate începând cu anul 1953 sau de la data intrării în activitate ca asigurat, până la sfârșitul anului fiscal precedent zilei de naștere când beneficiarul împlinește 66 de ani.

Dacă solicitantul nu se califică pentru o pensie de tip contributiv, poate beneficia de o pensie necontributivă. Pensia va depinde de suma veniturilor pe care le are. Acest lucru este evaluat printr-un test de mijloace. Pensia maximă pentru o persoană singură este de € 227,00 pe săptămână. O pensie majorată se poate

acorda unei persoane sub 66 de ani în condiții speciale, aceasta fiind de maxim 150,00 € pe săptămână.⁵

V. Italia

Un beneficiar are dreptul la pensie pentru limită de vârstă dacă:

- a acumulat cel puțin 20 de ani de contribuții (stagiul minim de cotizare);
- a împlinit vârsta standard de pensionare de 67 ani (valabilă atât pentru bărbați cât și pentru femei);
- a încetat să mai lucreze.

Cu toate acestea, în lipsa celor 20 de ani de cotizare, beneficiarul are dreptul la pensia pentru limită de vârstă dacă are minim 5 ani de contribuție și vârsta de 71 de ani.

În anul 2021, pensia anticipată este recunoscută lucrătorilor cu un stagiul minim de cotizare de 42 de ani și 10 luni (în cazul bărbaților) și 41 de ani și 10 luni (în cazul femeilor).

Persoanele care, în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2019 și 31 decembrie 2021, au cel puțin de 62 de ani și un stagiul cotizare de cel puțin 38 de ani se pot pensiona anticipat.

Pe parcursul anului 2021, se pot pensiona anticipat femeile care îndeplineau până la 31 decembrie 2020 următoarele condiții:

- stagiul de cotizare de cel puțin 35 de ani;
- vârsta: 58 de ani/lucrătoare salariate sau 59 de ani /lucrătoare autonome.

În vechea schemă DB, quantumul pensiei este determinat numai pe baza contribuțiilor. Cu toate acestea, pentru persoanele cu o pensie contributivă sub un nivel minim (515,58 EUR pe lună în 2020), sistemul oferă posibilitatea plăților sociale (Suplimentul de pensie minimă) să ajungă la 6702,54 EUR a veniturilor din pensie pe an. Suplimentul de pensie minimă nu se aplică pensiilor calculate conform sistemului de calcul aferent contribuției.

Persoanele fizice care nu beneficiază de pensie contributivă pot solicita o alocație socială pentru limită de vârstă. Alocația socială este o prestație care nu

⁵ European Commission, Employment, Social Affairs & Inclusion, Ireland-Old Age Pensions, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1115&langId=en&intPageId=4610>, 2018

depinde de plata contribuțiilor și se plătește persoanelor care se află în stare financiară defavorizată la o anumită vârstă. În 2020, se acordă cetățenilor italieni, cetățenilor UE sau cetățenilor din afara UE rezidenți în Italia de cel puțin 10 ani, care au cel puțin 67 de ani. Vârsta de drept va crește în funcție de speranța de viață.

În 2020, alocația socială pentru o singură persoană a fost 5 977,79 EUR anual cu 13 plăți pe an (459,83 EUR pe lună). Beneficiarii alocației sociale în vârstă de 70 de ani sau peste primesc o pensie lunară suplimentară (numită *maggiorazione dell'assegno sociale*) pentru până la 191,68 EUR, ceea ce aduce beneficiul până la 8469,63 EUR pe an.⁶

VI. Spania

Persoanele cu vârsta de 65 de ani sau mai mult care sunt afiliate la un regim de securitate socială sau se află într-o situație echivalentă (de exemplu, șomaj involuntar), care au plătit contribuții de securitate socială timp de cel puțin 15 ani - dintre care doi în cei 15 ani imediat anteriori pensionării - și care se pensionează de la locul de muncă, au dreptul la o pensie pentru limită de vârstă de tip contributiv (*pensión de jubilación*). Aceeași perioadă de contribuții este necesară pentru persoanele care, la data pensionării, nu sunt afiliate la un regim de securitate socială sau se află într-o situație echivalentă. Există prevederi speciale pentru persoanele care desfășoară activități independente și un regim special pentru funcționarii publici.

Pentru cincisprezece ani de contribuții de asigurări, pensia are un quantum de 50% din baza de calcul. Procentul crește cu 3% pentru fiecare an suplimentar până la 25 de ani și cu 2% începând cu al 26-lea an, atingând 100% după 35 de ani de contribuții. Baza de calcul se stabilește prin împărțirea bazelor de contribuție ale persoanei la 210 pentru cele 180 de luni anterioare celei dinaintea pensionării sale. Bazele de contribuție pentru cele 24 de luni imediat anterioare pensionării sunt luate în calcul la valoarea nominală, celelalte fiind ajustate pe baza indicelui prețurilor de consum. Angajații cu vârsta peste 65 de ani, cu mai mult de 15 ani de contribuții, care continuă să lucreze au dreptul la o majorare de 2% a pensiei pentru fiecare an suplimentar. Majorarea este de 3% pentru fiecare an suplimentar dacă au acumulat

⁶ <https://www.oecd.org/els/public-pensions/PAG2021-country-profile-Italy.pdf>

peste 40 de ani de contribuții. Se stabilesc o pensie minimă (pensión mínima) și o pensie maximă (de exemplu, 2 522,89 EUR pe lună). Pensia se plătește de 14 ori pe an.

Pensie pentru limită de vârstă de tip necontributiv Persoanele în vârstă care trăiesc din venituri mici și care nu au plătit niciodată contribuții de securitate socială sau care nu au plătit contribuții suficient de mult timp pentru a fi eligibile pentru o pensie de tip contributiv pot avea dreptul la o pensie pentru limită de vârstă de tip necontributiv.

Pensii anticipate, parțiale și flexibile Persoanele cu ocupații clasificate drept dificile, toxice, dăunătoare pentru sănătate sau periculoase (mineri de la exploatarea cărbune, lucrători feroviari, personal de zbor și lucrători pe mare) și persoanele cu un grad de incapacitate de 45% ce presupune o reducere a speranței de viață sau, în anumite cazuri, de 65% sau mai mult, se pot pensiona cu pensie integrală înainte de a împlini vârsta de 65 de ani. Numărul de „zile de primă” câștigate în cadrul anumitor categorii sau specializări este determinat prin aplicarea coeficientului specific. Persoanele care au plătit contribuții la un plan de pensii private înainte de 1967 se pot pensiona la vârsta de 60 de ani cu o pensie redusă proporțional.

Lucrătorii care au plătit 30 de ani de contribuții, care sunt înregistrați la o agenție de ocupare a forței de muncă și care se află în șomaj involuntar pot solicita o pensie redusă la vârsta de 61 de ani.

Lucrătorii au dreptul la o pensie parțială (pensión de jubilación parcial) la vârsta de 61 de ani și până când împlinesc vârsta de pensionare general recunoscută, dacă, între alte cerințe:

- au încheiat un contract de muncă cu fracțiune de normă cu angajatorul lor, reducându-și programul de lucru și salariul cu 25% până la 75%;
- angajatorul încheie simultan un contract de tranziție cu o persoană care solicită un loc de muncă, al cărei program de lucru trebuie asigurat obligatoriu până la data pensionării lucrătorului pe care îl înlocuiește (acest lucru nu este necesar atunci când persoana pensionată parțial a împlinit vârsta de 65 de ani).

Spania are, de asemenea, un regim de pensii flexibile, în baza căruia persoanele care primesc pensii pentru limită de vârstă pot lucra cu fracțiune de normă (între 25% și 75% dintr-o zi de lucru), caz în care pensia acestora va fi redusă proporțional.

Pensionarea anticipată poate fi definită drept un acord între întreprindere și un angajat care nu a împlinit încă vârsta de pensionare, vârstă la care angajatul încetează lucrul în schimbul unui venit asigurat similar cu cel pe care îl câștiga anterior, până la împlinirea vârstei de pensionare. Faptul că acesta a încetat lucrul nu îi dă dreptul la o pensie pentru limită de vârstă. Situația financiară a acestuia este garantată fie prin intermediul compensațiilor vărsate de întreprindere, fie prin intermediul prestațiilor și alocațiilor de șomaj plătite de Institutul Public de Stat pentru Ocuparea Forței de Muncă (Servicio Público de Empleo Estatal, SPEE) sau printr-o combinație a celor două. În această perioadă, lucrătorul semnează un acord special cu Administrația Financiară Generală pentru Securitate Socială pentru plata contribuțiilor sale de securitate socială până când acesta împlinește vârsta de pensionare.⁷

VII. Olanda

Sistemul de pensie olandez este recunoscut ca fiind unul dintre cele mai performante din Europa, și asta datorită diversității surselor de finanțare, a acurateții în calcularea costurilor contribuțiilor și distribuirii echitabile a acestora. Începând cu anul 2022 vârsta de pensionare va fi corelată cu indicele speranței de viață. Venitul celor cu vârsta peste 65 de ani este format în special din pensia de stat pentru limită de vârstă și o pensie complementară de la locul sau locurile de muncă anterioare.

Este de asemenea posibilă pensionarea anticipată, această opțiune necesitând însă o perioadă mai mare de contribuție. Există de asemenea sisteme de pensii pentru rudele supraviețuitoare și o așa-numită pensie de invaliditate. Pensia de stat, se plătește începând cu vârsta de 65 de ani și este un sistem de plată de bază care poate ajunge lunar până la 70% din valoarea salariului minim pe economie. Suma care se acordă în cadrul acestui pilon depinde de valoarea contribuțiilor pe care angajatul le-a virat către statul olandez și de perioada în care a fost angajat.

Pentru fiecare an în care o persoană a fost asigurată în cadrul sistemului național de pensii, aceasta va primi 2% din valoarea pensiei acordată de stat. Trebuie

7

https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Spain_ro.pdf

menționat că pensia de stat asigură resurse financiare limitate, dar care se suplimentează cu sume din Pilonul 2, Pilonul 3 sau ambele. Pensia de stat (AOW) se plătește prin intermediul Băncii de Asigurări Sociale.⁸

VIII. Luxemburg

În Luxemburg, beneficiarul este acoperit de sistemul general de asigurări de pensie dacă desfășoară o activitate profesională (salariată sau independentă) sau dacă a fost beneficiarul unui venit de înlocuire (prestații în caz de boală, indemnizație de maternitate, accident de muncă sau prestații de șomaj).

Accesul la diferitele tipuri de pensii pentru limită de vârstă și prestații este condiționat de vârstă și perioadele de asigurare. În general, se pot distinge următoarele perioade:

- asigurare obligatorie;
- asigurare voluntară continuă;
- asigurare opțională;
- asigurare retroactivă;
- perioade suplimentare.

Pensia pentru limită de vârstă se acordă de la vârsta de 65 de ani, cu condiția să fi fost îndeplinite 120 de luni de asigurare obligatorie, asigurare continuă, asigurare facultativă sau perioade de asigurare retroactive.

Pensia pentru limită de vârstă, poate fi cumulată cu veniturile din activități profesionale.

Pensia anticipată poate fi acordată:

- la vârsta de 57 de ani, cu o perioadă de asigurare obligatorie de 480 de luni;
- la vârsta de 60 de ani, dacă se pot justifica 480 de luni de asigurare obligatorie.

Pentru acordarea pensiei anticipate:

- se permite desfășurarea unei activități profesionale în timp ce se beneficiază de o pensie anticipată, dar această activitate poate afecta acordarea, menținerea și valoarea pensiei;
- se face distincție între activitatea salariată și nesalariată.

Pensia pentru limită de vârstă este alcătuită din:

⁸ <https://europensie.ro/pensii-comunitare/pensie-in-olanda/>

- sumele forfetare acordate pe baza perioadei de asigurare (în limita a 40 de ani);
- sumele proporționale acordate pe baza veniturilor impozabile primite de-a lungul întregii vieți active.⁹

⁹European Commission, Employment, Social Affairs & Inclusion, Malta - Contributory Pension for Retirement, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1121&langId=en&intPageId=4698>, 2018

SISTEMUL DE PENSII DIN ROMÂNIA

I. Evoluția sistemului de pensii românesc

Perspectiva creșterii numărului beneficiarilor de pensii și a duratei medii de acordare a pensiei, asociată cu tranziția demografică au făcut din organizarea și funcționarea sistemelor de pensii o provocare pentru majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene, inclusiv pentru cele mai dezvoltate din punct de vedere economic și cu tradiție îndelungată a sistemelor de protecție socială. România, alături de celelalte state membre ale UE, continuă șirul de reforme ale sistemului de pensii în contextul provocărilor generate de creșterea speranței de viață, scăderea ratei natalității și nivelului ridicat al migrației, în special în rândul populației active.

În capitolele anterioare am considerat necesară prezentarea evoluțiilor sistemelor de pensii din țările vestice ale UE. Acest capitol prezintă evoluția sistemului de pensii punctând locul ocupat de România în ansamblul unitar al țărilor vestice din Uniunea Europeană.

În continuare vom face o prezentare succintă a evoluției sistemului de pensii din România după anul 1990 până în prezent.

Sistemul de pensii românesc înainte de 1989

România are o tradiție îndelungată în ceea ce privește asigurările sociale, acestea fiind introduse într-un regim modern, încă de la începutul secolului 20. Din acest punct de vedere ne putem compara cu statele occidentale dezvoltate, fiind printre primele 4 țări europene care au introdus la vremea respectivă un sistem asiguratoriu obligatoriu.

În 1918, funcționau deja în România trei legi de asigurări: una românească Legea Nenițescu din 1912 în vechiul regat, o lege maghiară în Transilvania și una austriacă în Bucovina.¹⁰

Legea Nenițescu introduce pentru prima oară în România principiul asiguratoriu obligatoriu pentru accidente, boală, maternitate, limită de vârstă,

¹⁰ Ioan Mărginean, *Politica Socială și sistemul de protecție socială în România*, Editura Expert, București, 2000.

invaliditate pentru salariații corporațiilor. Contribuțiile pentru pensia de limită de vârstă erau plătite în părți egale de către muncitor, patron și stat. Limita de vârstă era de 65 de ani iar perioada minimă de cotizare de 23 de ani.

Unificarea sistemului a avut loc în 1933, prin legea Ioanițescu. Conducerea sistemului de asigurări revine statului și patronilor; printre elementele negative ale legii sunt însă neinclusiunea în sistem a agricultorilor și neinclusiunea printre beneficii a pensiei de limită de vârstă și a ajutorului de șomaj.

În 1938 pensia de limită de vârstă este însă reintrodusă. Astfel, în deceniul patru al secolului 20 se poate aprecia că populația activă din urban în România era acoperită prin asigurări sociale într-un grad ridicat.¹¹

Sistemul de asigurări de stat deținut de România din perioada postbelică până în prezent este unul de tip PAYG (pay as you go), cheltuielile pentru pensiile curente fiind acoperite de generația activă, urmând ca și ei să fie susținuți la rândul lor de generațiile viitoare.

Odată cu venirea regimului comunist, toate fondurile publice sau private au fost incluse în bugetul de stat prin legea nr. 10 /1949. Asigurările sociale, după 1949, încep să constituie pilonul de bază al protecției sociale în România, alocațiile de șomaj și cele de asistență socială fiind nerecunoscute. În aceste condiții, fondului îi este alocată o pondere ridicată din cheltuielile pentru protecție socială, cheltuielile fondului fiind centrate în special pe furnizarea de pensii (de limită de vârstă, invaliditate, urmaș); sunt acordate însă și alte beneficii (în caz de boală, deces, maternitate). Se poate spune că România își construiește în perioada 1949-'89 un sistem modern de asigurări sociale, cu o acoperire ridicată a salariaților și beneficii variate, un punct pozitiv al moștenirii în momentul 1989.

Prin legea din 1949, cuantumul pensiei de limită de vârstă este de 50-80% din salariu. În 1954 sunt introduse avantaje de pensionare anticipată și creșterea indemnizației pentru cei din grupele de muncă periculoasă. Baza de calcul folosită este câștigul mediu brut lunar din ultimele 12 luni, plafonat la o anumită sumă. Contribuțiile sunt plătite de către angajatori.

În 1959, în lege sunt incluse casnicele și muncitorii agricoli, care pot contribui acum la sistem. Obligativitatea încadrării în muncă înainte de '89 dar și obligativitatea

¹¹ Ioan Mărginean, în Cătălin Zamfir-coord., Politici Sociale în România, Editura Expert, București, 1999.

cotizării angajatorului au dus la o acoperire într-o proporție foarte ridicată a populației cu asigurări sociale. Rata de angajare înaltă și astfel rata mare de colectare a contribuțiilor a făcut ca sistemul să funcționeze fără dezechilibre financiare. Protecția socială era oferită în exclusivitate salariaților și celor asimilați lor. Din cauza cheltuielilor ridicate, fondul a necesitat o reechilibrare, în perioada 1968-72, aceasta realizându-se prin diminuarea cuantumului pensiei.¹²

Prin legea din 1977 se realizează câteva modificări de fond: se crește vechimea necesară, cu 5 ani ajungându-se la 25 de ani pentru femei și 30 pentru bărbați; scad sever beneficiile pentru pensiile de invaliditate; se introduce pensia pentru membrii CAP-urilor și țăranii individuali necooperativizați.

Unul din neajunsurile legii este faptul că agricultorii sunt dezavantajați în mod serios față de muncitori atât în ceea ce privește vârsta de pensionare și anii de vechime (muncitorii au o limita de vârstă mai scăzută față de ceilalți, membrilor CAP li se calculează vechimea în muncă pe baza numărului de norme și nu a anilor de angajare) cât și în ceea ce privește beneficiile primite, mai reduse. Apar de asemenea sisteme separate de asigurări pentru cooperativele meșteșugărești, culte, avocați, uniunile de creație, militarii și angajații poliției.¹³

Contribuțiile la sistem sunt după 1977 de 14,0% din fondul de salarii al angajatorului, salariații contribuind doar cu 2,0% la fondul pentru pensia suplimentară (între 1986-1999 crește la 3%). Fondul de asigurări pentru agricultori este finanțat prin contribuțiile cooperativelor agricole (8,0% din valoarea producției globale); vârsta de pensionare în agricultura este de 65 de ani pentru bărbați și 60 pentru femei¹⁴. Condițiile de eligibilitate pentru agricultori au suferit modificări după '89, însă beneficiile acestora s-au păstrat în continuare la un nivel foarte redus.

Pentru pensie integrală, vârsta de pensionare legală era de 57 (55 la cerere) pentru femei și 62 (60 la cerere) pentru bărbați, vechimea în muncă necesară fiind de 25 de ani la femei și de 30 de ani la bărbați. Aceste criterii de eligibilitate s-au păstrat din 1977 până la noua lege din 2000. Pentru condiții grele de muncă se

¹³ Ioan Mărginean, în Cătălin Zamfir-coord., Politici Sociale în România, Editura Expert, București, 1999.

¹⁴ Constantin Tufan, Forme de asigurări sociale în România, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1997.

acordau sporuri de vechime și reducerea vârstei de pensionare (drepturi care se păstrează și în prezent).

Beneficiile de pensii în perioada comunistă se situau la un nivel comparabil cu veniturile salariaților, excepție făcând pensiile agricultorilor, foarte reduse. În anul 1989 marea majoritate a populației era acoperită de sistemul de pensii, acesta funcționând fără probleme financiare majore, în condițiile unei rate de dependență a pensionarilor de populația activă scăzută încă.

Evoluția sistemului de pensii din România după 1990

Sistemul de pensii din România, existent până în 1990, a fost reformat în perioada 1990-2021, pe parcursul a patru etape¹⁵: cele mai importante fiind etapa a doua (2001-2005), când a intrat în vigoare Legea nr. 19/2000 privind sistemul de pensii publice, și etapa a treia (2005-2010) în care s-a implementat legislația privind cadrul multipilon de pensii, în mod special prin intrarea în vigoare a fondurilor de pensii administrate privat (Pilonul II) și a pensiilor facultative administrate privat (Pilonul III).

Etapa I de reformă — 1990-2000

Această etapă nu poate fi considerată ca o reformă cuprinzătoare a sistemului, având în vedere atât urgența, cât și nevoia de documentare a celor care trebuiau să o realizeze. Au fost luate o serie de măsuri legislative, dintre care unele au fost pozitive pentru sustenabilitatea financiară a sistemului, de sprijin a unor categorii sociale sau de evitare a protestelor populației.

Între măsurile pozitive se pot menționa:

- separarea bugetului de asigurări sociale de bugetul de stat, în anul 1991;
- introducerea unor contribuții diferențiate în funcție de grupa de muncă (în România existau trei grupe de muncă. Primele două dădeau posibilitatea ieșirii anticipate la pensie cu până la zece ani, respectiv cu până la cinci ani. Contribuția de asigurări sociale era aceeași, indiferent de grupa de muncă, deși salariatul beneficia de o reducere substanțială a perioadei de contribuție, implicit de o

¹⁵ Mihai Șeitan, *Evoluția demografică pe termen lung și sustenabilitatea sistemului de pensii*, Editura Economică, București, 2012.

perioadă mai lungă de beneficiu, comparativ cu persoanele, care lucrau în condiții de muncă considerate normale.

Celelalte măsuri luate au realizat un echilibru, mai mult social decât financiar, dar au creat bazele dezechilibrelor ulterioare ale sistemului de pensii. Între acestea, putem aminti:

- ieșirea anticipată la pensie a celor care îndeplineau condițiile de stagiul de cotizare cu până la cinci ani înaintea împlinirii vârstelor standard de pensionare (55 de ani pentru femei și 60 de ani pentru bărbați). Ca urmare, în numai patru luni ale anului 1990 au ieșit la pensie peste 400.000 de persoane, realizându-se astfel primul dezechilibru important al ratei de dependență a sistemului de pensii;
- la puternica presiune a sindicatelor s-a revizuit legislația privind grupele de muncă, care a devenit mult mai permisivă. Astfel, în anul 1996, numărul persoanelor active încadrate în grupele I și II de muncă s-a ridicat la circa trei milioane, față de circa 300.000 de astfel de persoane înainte de 1990. Urmarea a fost faptul că, anual, peste numărul normal demografic de noi ieșiți la pensie, ieșeau la pensie anticipat, în plus, între 150.000 și 200.000 de persoane;
- introducerea în 1991 a noii legislații a șomajului și frica multora în fața acestei posibilități, pe fondul unei permisivități largi (în urma unor "plăți pe sub masă") au făcut ca numărul pensionarilor de invaliditate, în special a celor de gradele II și III să crească spectaculos;
- între 1990 și 2000 s-a înregistrat o creștere masivă a numărului de pensionari (cu o vârstă medie de sub 55 de ani) pe fondul scăderii puternice a numărului de contribuabili;
- singura soluție la îndemâna guvernului (în lipsa unei reforme rapide și coerente) a constituit-o creșterea substanțială a contribuției de asigurări sociale (de la 14% în 1990 la 35% în 2002).

Concluzionând, rezultatele aplicării măsurilor de reformă a pensiilor din anii 1990 se pot rezuma la:

- dublarea numărului total de pensionari și reducerea numărului de contribuabili la aproape jumătate;
- creșterea contribuțiilor pentru pensii de la 14,0% în 1990 la peste 30,0% în 2000;
- erodarea semnificativă a raportului pensie /salariu, precum și a puterii reale de cumpărare a pensiilor.

Etapa a II-a de reformă — 2001-2005

În aceste condiții, ca în majoritatea țărilor din Europa și din lume, și în România au început, încă din 1996, demersurile de concepere și implementare a unei reforme complexe și cuprinzătoare a pensiilor, care să conducă la echilibrarea și consolidarea sistemului public de pensii.

Ca urmare, în anul 2001 a intrat în vigoare Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, care a prevăzut în principal:

- creșterea vârstei standard de pensionare de la 57 la 60 de ani pentru femei și de la 62 la 65 de ani pentru bărbați, gradual, până în anul 2014;
- introducerea unei noi metodologii de calcul al pensiilor, care să asigure o legătură strânsă între contribuții și nivelul beneficiilor, bazată pe un sistem de puncte, care lua în considerare veniturile realizate de-a lungul carierei;
- creșterea perioadei minime de contribuție pentru ambele sexe de la 10 la 15 ani, gradual, până în anul 2014;
- acordarea de puncte suplimentare, în vederea stimulării participării la piața muncii, chiar și după îndeplinirea condițiilor cumulative de pensionare.

Nici aplicarea acestor prevederi nu a condus la o creștere semnificativă a sustenabilității financiare a sistemului de pensii publice, dar a creat echitate în ceea ce privește beneficiile sistemului calculate în funcție de contribuții și a permis crearea unor baze de date a beneficiarilor și contribuabililor la sistemul de pensii.

Etapa a III-a de reformă — 2005-2010

Începând cu anul 2005 a fost realizată a III- a etapă de reformă a pensiilor care a constat:

- finalizarea și implementarea legislației privind cadrul multi-pilon de pensii, în mod special crearea Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private (CSSPP), implementarea pilonului II, reprezentând fondurile de pensii administrate privat și a pilonului III privind pensiile facultative administrate privat;
- consolidarea primului pilon, reprezentat de sistemul pensiilor publice. Un element cheie al acestei consolidări a fost eliminarea prestațiilor non-contributive din sfera de cuprindere a pensiilor publice, cum ar fi: plata pensiilor agricultorilor a fost transferată la bugetul de stat începând cu anul 2005; plata indemnizațiilor de creștere și îngrijire a copiilor sub doi ani și plata concediilor medicale au fost

transferate bugetului de stat, respectiv bugetului asigurărilor de sănătate, începând cu anul 2006;

- recalcularea tuturor pensiilor aflate în plată la data intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000 (circa 4,5 milioane de pensii) în sistemul de puncte prevăzut de noua lege;
- introducerea pensiei sociale minime garantate, finanțată în întregime de la bugetul de stat. Pensia socială este plătită la circa 645.000 de persoane și se așteaptă ca acest număr să crească în anii următori. Începând cu iunie 2010 termenul „pensie social minimă garantată” a fost înlocuit cu „indemnizație socială pentru pensionari”.

Prin realizarea acestei etape, sistemul de pensii din România se bazează acum pe trei piloni, două surse de alimentare a prestațiilor privind pensiile, trei moduri diferite de administrare a fondurilor, o diversificare mult mai mare care poate asigura, pe termen mediu și lung, sustenabilitatea financiară a pensiilor și realizarea unui venit decent la vârsta pensionării.

Etapa a IV-a de reformă — 2010-2011

Analizele efectuate în anii 2008 și 2009 asupra posibilității de susținere financiară a sistemului public de pensii din România, în corelație cu efectele crizei economice și a evoluției demografice au scos în evidență că:

- numărul de contribuabili la sistemul public de pensii scade în continuare, rata de scădere în perioada 2010-2050 fiind estimată la peste 16,0% (5,65 milioane de contribuabili în 2009).
- numărul de pensionari în sistemul public crește în continuare, rata de creștere estimate pentru intervalul 2010-2050 fiind de peste 15,0% — peste 6,7 milioane de pensionari în 2050, respectiv peste 6,4 milioane de pensionari în 2060;
- deficitul bugetului asigurărilor sociale de stat se va accentua. Conform unor estimări ale Băncii Mondiale (noiembrie 2009), în urma consultărilor privind măsurile de reformă ale legii pensiilor din România, se evidențiază că la nivelul anului 2050, deficitul creat de cheltuielile cu pensiile, prin păstrarea sistemului actual, poate merge spre circa 12,0% din PIB;

- rata medie netă de înlocuire, se va reduce la 23,0% la nivelul anului 2050 în sistemul public guvernat de legislația de până în 2010, dacă se optează pentru menținerea echilibrului financiar al sistemului public de bază de pensii;

Pentru evitarea unor evoluții negative ale sistemului de pensii publice și pentru realizarea sustenabilității acestuia a intrat în vigoare Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, care, în principal, prevede:

- a) creșterea vârstelor standard de pensionare pentru bărbați și femei;
- b) creșterea vârstelor de pensionare pentru personalul din domeniul apărării naționale, ordinii publice și siguranței naționale;
- c) reevaluarea vârstelor standard de pensionare pentru persoanele ce vor fi integrate în sistemul unitar de pensii din magistratură, diplomație, pentru personalul auxiliar din instanțele de judecată, funcționari publici parlamentari etc.;
- d) integrarea persoanelor aparținând sistemelor speciale de pensii în sistemul unitar de pensii publice;
- e) procedura de stabilire a cuantumului punctului de pensie;
- f) creșterea numărului de contribuabili la sistemul unitar de pensii publice cu cei care realizează venituri din profesii liberale, asociații familiale, manageri etc.;
- g) descurajarea numărului de pensionări anticipate parțiale;
- h) descurajarea pensionărilor de invaliditate abuzive, nejustificate medical;
- i) finanțarea indemnizației de însoțitor pentru pensionarii de invaliditate gradul I din bugetul de stat.

În 31 octombrie 2011, a fost publicată Legea nr. 187/2011 privind înființarea, organizarea și funcționarea Fondului de garantare a drepturilor din sistemul de pensii private, în termen de șase luni de la data intrării în vigoare a acestei legi, administratorii de fonduri și furnizorii de pensii private care dețin autorizație de funcționare sunt obligați la plata primelor contribuții la fond. Fondul are rolul de a garanta drepturile participanților și beneficiarilor la sistemul de pensii private și de a compensa astfel eventualele pierderi ale acestora, atât în perioada de acumulare a contribuțiilor, cât și după deschiderea dreptului la pensie, provenite din incapacitatea administratorilor sau a furnizorilor de pensii de a onora obligațiile asumate, oricât de mică ar fi probabilitatea apariției unui astfel de scenariu.

Etapa a V-a de reformă — 2011-2018

Având în vedere că datele care au stat la baza elaborării celor patru etape de reformă a pensiilor s-au oprit la nivelul anului 2011, putem adăuga o a cincea etapă de reformă pentru perioada 2011-2018.

În acest interval cele mai importante modificări cu impact asupra sistemului de pensii au constat în:

- integrarea, în aprilie 2013, a Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private (CSSPP) în Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF);
- aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 79/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal. Astfel începând cu ianuarie 2018 au fost implementate măsuri noi în ceea ce privește cadrul fiscal aferent impozitelor directe și contribuțiilor de asigurări sociale, dintre care cele mai importante au fost:
 - a) transferul de contribuții sociale de la angajator la angajat aplicat de la începutul anului 2018 (care a presupus majorarea cu 20,0% a salariului brut pentru menținerea aceluiași salariu net al angajatului în 2018 față de 2017 și pentru ca angajații să nu fie afectați de transferul poverii fiscale în sarcina lor);
 - b) reducerea numărului de contribuții sociale și trecerea acestora de la angajatori la angajați, aceasta constând în faptul că din cele 9 contribuții plătite de salariat și angajator vor rămâne doar 3:
 - contribuția pentru pensie (CAS) – plătită pentru salariat,
 - contribuția pentru sănătate (CASS) – plătită pentru salariat,
 - contribuția asiguratorie pentru muncă – suportată de angajator.
 - c) modificarea procentului de plată transferat către Pilonul II de pensii de la 5,1% la 3,75%. Nu putem discuta de o scădere a acestui procent deoarece dacă luăm în considerare valoare nominală constatăm că este aceeași sumă, având în vedere că a crescut baza de impozitare și că salariul pe brut a crescut cu 20,0%,
- creșterea progresivă a salariului minim pe economie de la 670 de lei (1 ianuarie 2011) până la 1.450 de lei (ianuarie 2017). După transferul contribuției sociale din sarcina angajatorului la angajat s-a mărit și salariul minim pe economie la 1.900 lei.
- creșterea punctului de pensie în iulie 2018 la valoarea de 1.100 lei , după ce în perioada octombrie 2009 - ianuarie 2012 a stagnat la valoarea de 732,8 lei;

- creșterea indemnizației sociale pentru pensionari la 640 de lei începând cu luna iulie 2018;
- pensia medie în sistemul public de pensii a avut un trend ascendent, de la 748 lei la nivelul anului 2011, până la 1.180 lei în decembrie 2018 (ceea ce reprezintă o majorare cu 3,7%);
- numărul mediu de pensionari a scăzut de la 4.745 mii în 2011 la 4.690 decembrie 2018, fapt explicat prin reducerea numărului de veterani și urmași ai veteranilor de război;
- promulgarea OUG nr. 114/2018, conform căreia participanții la fondul de pensii privat (Pilonul II) au dreptul de a transfera contribuția de 3,75% la sistemul public de pensii (numit și Pilonul I sau Pensia de Stat), după minimum 5 ani de la aderare (voluntară sau prin repartizare aleatorie). Activul net acumulat până la momentul solicitării de transfer va rămâne în contul personal al participantului deschis la Fondul de pensii administrat privat și se va investi până la deschiderea dreptului la pensia privată. După transferul contribuției la sistemul public de pensii, procentul de 3,75% din venitul salarial brut, care în prezent se direcționează către Pilonul II, în conturile individuale ale participanților, diferența va rămâne în sistemul public de pensii, pentru plata pensiilor actuale.
- tot în luna august a fost adoptată și Legea nr. 221/2018 (în baza căreia se recalculează pensiile celor care au beneficiat de grupe de muncă), care a intrat în vigoare în octombrie 2018. Prioritari la recalcularea pensiilor au fost cei în vârstă de peste 70 de ani și cei care au împlinit recent vârsta de pensionare.

Etapa a VI-a de reformă — 2019-2022

Din modificările implementate de CNPP în această perioadă asupra sistemului de pensii, amintim:

- legea nr. 127/2019 privind sistemul public de pensii, încearcă într-o proporție destul de mare să înlăture inechitățile existente (sunt pensii în plată din ani diferiți pe legislații diferite: Legea nr. 19/2000, Legea nr. 263/2010 și Legea nr. 3/1977).
- decizia Curții Constituționale 670/2021 privind acordarea indicelui de corecție tuturor pensionarilor care au trecut la pensie pentru limită de vârstă (categoriile de pensii anticipate și anticipate parțial stabilite anterior Legii nr. 263/2010), la Legea nr.154/2021 cu privire la urmașii persoanelor persecutate etnic;

- legea nr. 270/2021 privind transmiterea electronică a documentului de informare (talon electronic de pensie) ;
- legea nr. 197/2021 privind condițiile speciale pentru cei care au lucrat în unități energetice sau termocentrale pe cărbune;
- legea nr. 74/2022 privind recalcularea pensiilor în aceleași condiții ca cele prevăzute de Legea nr. 197/2021;
- legea nr. 76/2022 privind informarea angajatorului cu privire la emiterea deciziei de pensionare pentru limită de vârstă, anticipată, anticipată parțială sau de invaliditate. Informarea va cuprinde numele și prenumele persoanei, tipul deciziei de pensionare, precum și data emiterii acesteia. angajatorilor de către casele teritoriale de pensii în legătură cu calitatea de pensionar, adică privind înștiințarea că s-au emis decizii de pensie;
- O.U.G. nr. 8/2021 privind unele măsuri fiscal – bugetare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, amână momentul în care Legea nr. 127/2019 privind sistemul public de pensii va intra în vigoare pentru septembrie 2023. Totodată, actul normativ stabilește atât amânarea majorării programate pentru anul 2021 a punctului de pensie, cât și modificarea modului în care se face majorarea acestuia. Mai exact, ordonanța stabilește că următoarea majorare a punctului de pensie va avea loc în 2022, nu în septembrie 2021, așa cum prevedea până acum Legea pensiilor nr. 127/2019. Apoi, ordonanța prevede că, începând cu anul 2022 valoarea punctului de pensie „se majorează cu rata medie anuală a inflației, la care se adaugă cel mult 50% din creșterea reală a câștigului salarial mediu brut realizat”¹⁶. În plus, majorarea și data de acordare vor fi stabilite anual prin legea bugetului de stat;
- decretul nr. 841/2022 privind promulgarea Legii pentru modificarea art. 65 alin. (5) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice. Legea are ca obiect de reglementare extinderea categoriilor de persoane care beneficiază de reducerea vârstei standard de pensionare cu 2 ani, fără penalizare, pentru persoanele care au locuit cel puțin 30 de ani în zone afectate de poluare, precum și pe o rază de 8 km în jurul acestora;

¹⁶ Până la momentul în care a fost realizat acest studiu, mai 2022.

- Evoluția punctului de pensie în perioada 2018 – 2022:

Anul	Luna	Valoarea punctului de pensie
2018	Ianuarie	1.000 lei
	Iulie	1.100 lei
2019	Ianuarie – August	1.100 lei
	Septembrie	1.265 lei
2020	Ianuarie – August	1.265 lei
	Septembrie	1.442 lei
2021	Ianuarie	1.442 lei
2022	Ianuarie	1.586 lei

II. Sistemul românesc actual de pensii

Funcționalitatea acestui sistem se bazează pe solidaritatea dintre generații: cu banii pe care i-au cotizat salariații pentru pensie s-au plătit pensiile în plată.

În prezent, în sistemul de pensii din România există trei "piloni":

- Pilonul I - sistemul public de pensii;
- Pilonul II - fondurile de pensii administrate privat;
- Pilonul III - pensiile facultative.

Conform prognozelor făcute de către Uniunea Europeană, în următorii 50 de ani va scădea numărul celor care cotizează la fondul pensiilor de stat și vor fi tot mai mulți cei care vor trebui să se alimenteze din el.

Sistemul de pensii din România este un sistem de tipul "pay as you go", respectiv, contribuțiile încasate de la persoanele active se transformă imediat în pensii pentru pensionari.

Pilonul I

În prezent sistemul public de pensii este reglementat de Legea nr. 263/2010 și anumite prevederi din Legea nr. 127/2019 (precizate în OUG nr.8/2021), a cărei intrare în vigoare a fost amânată pentru septembrie 2023. Sistemul public de pensii este de tip redistributiv, bazat pe solidaritate intergenerațională și funcționează conform principiului contributivității conform căruia fondurile de asigurări sociale se

constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice, participante la sistemul public, drepturile de asigurări sociale cuvenindu-se pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite. În sistemul public de pensii se acordă următoarele categorii de pensii:

1. pensia pentru limită de vârstă;
2. pensia anticipată;
3. pensia anticipată parțial;
4. pensia de invaliditate;
5. pensia de urmaș.

Pensia este un drept acordat la cerere și are la bază plata contribuției de asigurări sociale pe o perioadă minimă de timp, expres prevăzută de lege în raport cu data nașterii solicitantului. Pentru a putea beneficia de o categorie de pensie, solicitantul trebuie să facă dovada îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege.

Pilonul II

Sistemul de pensii obligatorii administrate privat este reglementat prin Legea nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat modificată și completată de Legea nr. 23/2007.

Pilonul II este sistemul de pensii administrat privat, cu contribuții obligatorii pentru persoanele de până în 35 ani și opționale pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 35 și 45 de ani la data intrării în vigoare a cadrului legislativ aferent (2008). Din contribuția obligatorie de asigurări sociale de angajați, o parte merge într-un cont separat, existent la un fond de pensii, pe numele angajatului, și se întoarce ulterior către contributorul devenit pensionar, la îndeplinirea condițiilor de plată a activului net acumulat.

Din decembrie 2018, prin OUG nr.114/2018, o persoană participantă la un fond de pensii poate opta, pe bază de cerere individuală, dar nu mai devreme de 5 ani de participare la respectivul fond, să se transfere la sistemul public de pensii. Fondurile deținute până la data transferului rămân în contul personal al participantului până la deschiderea dreptului la pensia privată.

Pilonul III

Sistemul de pensii facultative administrate privat este reglementat prin Legea nr. 204/2006 privind pensiile facultative. Colectarea contribuțiilor la sistemul de

pensii facultative administrate privat se face începând cu luna iunie 2007. Suma reprezentând contribuțiile la fondurile de pensii facultative este deductibilă pentru fiecare participant din venitul salarial brut lunar sau venitul asimilat acestuia, în limita unei sume reprezentând echivalentul în lei a 400 de euro într-un an fiscal. Suma reprezentând contribuțiile la fondurile de pensii facultative a unui angajator proporțional cu cota acestuia de participare este deductibilă, la calculul profitului impozabil, în limita unei sume reprezentând, pentru fiecare participant, echivalentul în lei a 400 de euro într-un an fiscal. Potrivit prevederilor art. 88 din Legea nr. 204/2006 privind pensiile facultative, investițiile activelor fondurilor de pensii facultative sunt scutite de impozit până la momentul plății dreptului convenit participanților și beneficiarilor.

Pentru Pilonul II contribuția va fi colectată din contribuția individuală de CAS, în timp ce pentru Pilonul III este vorba de o contribuție distinctă care se va colecta din venitul salarial brut lunar al asiguratului.

Spre deosebire de pensia publică, cea facultativă poate fi încasată începând cu vârsta de 60 de ani.

III. Numărul de pensionari și pensia medie lunară

Evoluțiile demografice din ultimii ani, schimbările din economia și societatea românească, și-au pus amprenta asupra structurării populației active, care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, dar și asupra dimensionării populației inactive. Pensionarii dețin o pondere însemnată în totalul populației inactive, numărul acestora aflându-se pe o pantă descendentă, în 2021 înregistrându-se cu 510 mii pensionari mai puțin, comparativ cu numărul existent cu zece ani în urmă.

Numărul total al pensionarilor din sistemul public de pensii era, la sfârșitul lunii mai 2022, de 4.604.393 persoane, în scădere cu 53.350 persoane față de perioada corespunzătoare a anului 2021, conform statisticilor Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Conform datelor publicate de către Institutul Național de Statistică (INS) numărul mediu al pensionarilor, în cursul anului 2021, a fost de 5079 mii persoane, în scădere față de anul anterior cu 49 mii persoane. Numărul mediu de pensionari de asigurări sociale de stat a fost de 4645 mii persoane, în scădere cu 21 mii persoane față de anul precedent.

În cursul anului 2021, au intrat în categoria pensionarilor 495 mii persoane și au ieșit din sistemul de plată 573 mii persoane.

Pensionarii de asigurări sociale de stat reprezintă 91,6% din totalul pensionarilor, ponderea lor fiind mai mare cu 0,4 puncte procentuale față de anul 2020. Pensionarii proveniți din fostul sistem pentru agricultori reprezintă 4,5% față de 5,2% în anul 2020.

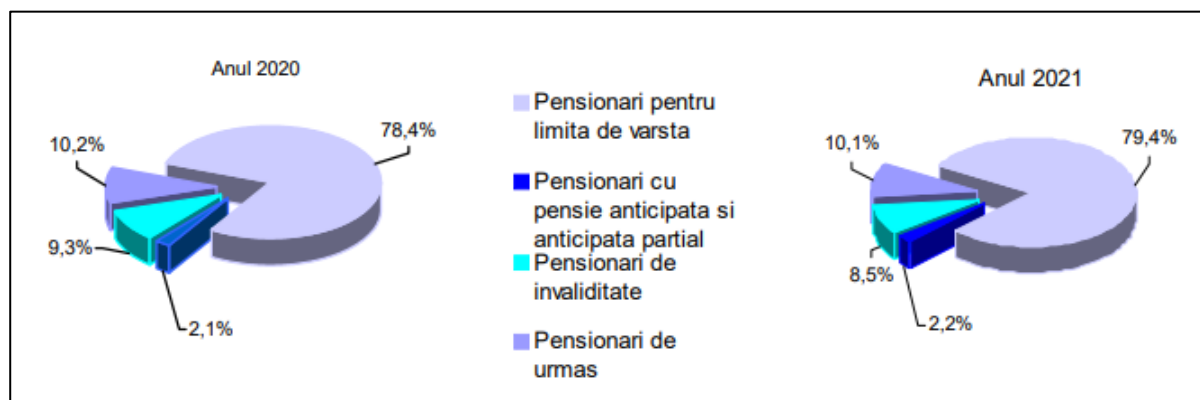
Numărul mediu al pensionarilor de asigurări sociale, exclusiv pensionarii proveniți din fostul sistem pentru agricultori, din anul 2021, era de 4849 mii persoane, în scădere cu 13 mii persoane față de anul anterior. Numărul mediu al pensionarilor de asigurări sociale, inclusiv pensionarii proveniți din fostul sistem pentru agricultori, în anul 2021 (5078 mii persoane) a înregistrat o diminuare cu 1,0% față de anul precedent. Comparativ cu aceeași perioadă, a crescut numărul pensionarilor cu pensie anticipată parțial (+8,8%) și scăderea numărului de pensionari cu pensie anticipată (-18,7%), de invaliditate (-9,1%) și a celei de urmaș (-2,1%).

Tabelul nr. 1 – Evoluția numărului mediu de pensionari de asigurări sociale, pe principalele categorii de pensii

	- mii persoane -						
	2021						Anul 2021 față de anul 2020 (%)
	Trim I	Trim II	Trim III	Trim IV	Anul	Anul 2020	
TOTAL (A+B+C+D+E)	5098	5084	5072	5057	5078	5127	99,0
<i>din care:</i>							
A) Limită de vârstă	4028	4023	4020	4012	4021	4021	100,0
B) Pensie anticipată	14	14	13	12	13	16	81,3
C) Pensie anticipată parțial	96	98	99	103	99	91	108,8
D) Invaliditate	444	435	427	422	432	475	90,9
E) Urmaș	516	514	513	508	513	524	97,9

Sursa: Numărul de pensionari și pensia medie lunară-anul 2021 - INS

Figura nr. 1 – Distribuția pensionarilor de asigurări sociale pe principalele categorii de pensii

Sursa: Numărul de pensionari și pensia medie lunară- anul 2021 – INS

Pensia medie lunară

Pensia medie lunară a fost în anul 2022 de 1.774 lei, mai mare cu 7% comparativ cu cea din anul precedent. Pe categoriile de pensii de asigurări sociale, s-au înregistrat creșteri la pensionarii proveniți din asigurări sociale de stat (+10,5%), la cei proveniți din fostul sistem pentru agricultori (+9,5%), la cei din sistemul culte (+7,0%) și avocați (+2,5%).

Tabelul nr. 2 – Evoluția pensiei medii lunare după sistemul de pensionare

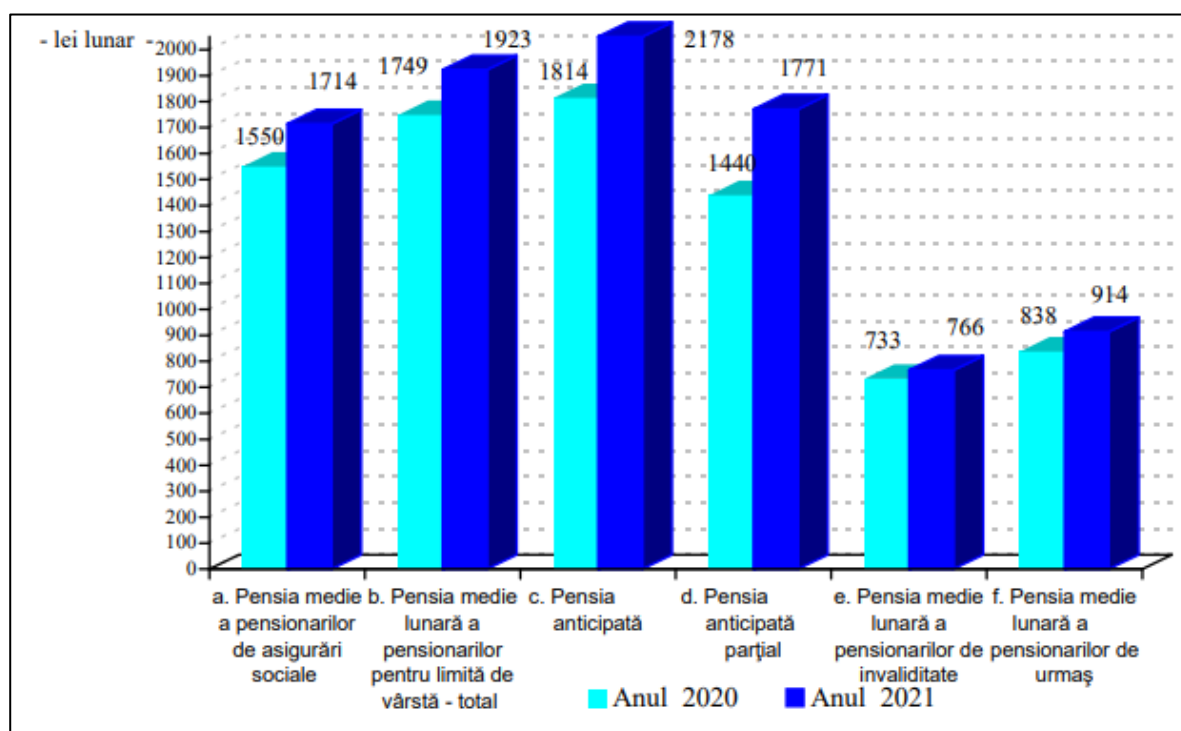
	2021					Anul 2020	- lei lunar - Anul 2021 față de anul 2020 (%)
	Trim I	Trim II	Trim III	Trim IV	Anul		
TOTAL (I+II+III)	1650	1661	1673	1679	1666	1500	111,1
I Asigurări sociale - total	1651	1661	1674	1679	1666	1500	111,1
din care:							
- asigurări sociale de stat	1597	1601	1604	1608	1602	1450	110,5
- asigurări sociale proveniți din fostul sistem pentru agricultori	644	644	645	645	644	588	109,5
- asigurări sociale - culte	1041	874	1053	1076	1011	945	107,0
- asigurări sociale - avocați	2195	2200	2195	2194	2196	2143	102,5
II Beneficiari de ajutor social – tip pensie	385	381	384	384	384	355	108,2
III IOVR	227	227	227	225	227	228	99,6

Sursa: Numărul de pensionari și pensia medie lunară- anul 2021 - INS

Pensia medie de asigurări sociale a pensionarilor proveniți din fostul sistem pentru agricultori, în anul 2021, a fost de 2,5 ori mai mică comparativ cu pensia medie

de asigurări sociale de stat. Nivelul redus al pensiei medii a pensionarilor proveniți din fostul sistem pentru agricultori a influențat negativ nivelul pensiei medii de asigurări sociale care, în varianta exclusiv pensionarii proveniți din fostul sistem pentru agricultori, era cu 2,9 puncte procentuale mai mare decât în varianta inclusiv pensionarii proveniți din fostul sistem pentru agricultori. În anul 2020, pensia medie a pensionarilor de asigurări sociale, exclusiv pensionarii proveniți din fostul sistem pentru agricultori, a fost de 1714 lei, în creștere cu 10,6% comparativ cu anul precedent.

Figura nr. 2 – Evoluția pensiei medii lunare de asigurări sociale (exclusiv pensionarii proveniți din fostul sistem pentru agricultori), pe principalele categorii de pensii

Sursa: Numărul de pensionari și pensia medie lunară- anul 2021 - INS

În anul 2021, pensia medie de asigurări sociale pentru limită de vârstă, în varianta inclusiv pensionarii proveniți din fostul sistem pentru agricultori (1857 lei) era cu 10,5% mai mare față de anul 2020. Unui pensionar pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare, provenit din fostul sistem pentru agricultori, i-a revenit o pensie de 760 lei, în timp ce unui fost salariat, devenit pensionar în sistemul

asigurărilor sociale de stat, pentru aceeași categorie de pensii, i-a revenit o pensie de 2,5 ori mai mare (1907 lei).

Pensia medie de asigurări sociale de stat a variat cu discrepanțe semnificative în profil teritorial, ecartul dintre valoarea minimă și cea maximă fiind de 851 lei:

- 1273 lei în județul Botoșani;
- 1281 lei în județul Giurgiu;
- 1297 lei în județul Vrancea;
- 2124 lei în județul Hunedoara;
- 2026 lei în Municipiul București;
- 1889 lei în județul Brașov.

Numărul total al pensionarilor de indemnizație socială, în anul 2021, a fost de 943,7 mii persoane, din care:

- 793,1 mii persoane din sistemul asigurărilor sociale de stat, reprezentând 17,0% din totalul pensionarilor din această categorie;
- 132,8 mii persoane din rândul pensionarilor proveniți din fostul sistem pentru agricultori, reprezentând 57,9% din totalul acestora;
- 17,8 mii persoane din sistemul militar, reprezentând 2,4% din totalul acestei categorii.

REFORMA PENSIILOR ÎN CADRUL P.N.R.R.

Guvernul prezintă în Planul Național de Redresare și Reziliență, reforma sistemului de pensii din România, precum și pașii care urmează să fie parcurși.

Principalele aspecte urmărite vizează:

- 1) Asigurarea unui sistem de pensii sustenabil din punct de vedere financiar prin includerea în noua legislație a unui mecanism de indexare a pensiilor clar și corelat cu realitățile economice. Noul mecanism va avea la bază indicatori reali și predictibili, care să genereze încredere în sistem concomitent cu asigurarea unei predictibilități reale a evoluției pensiilor publice.
- 2) Cheltuielile cu pensiile se vor concentra pe creșterea mai mare a pensiilor mici și se vor menține ca pondere în valoare totală a PIB-ului, astfel încât indicatorul de sustenabilitate pe termen mediu și lung să nu indice un risc ridicat.
- 3) Întărirea principiului contributivității astfel încât cuantumul pensiei să reflecte activitatea profesională și contribuția la sistemul public de pensii, în raport de veniturile realizate de asigurat.
- 4) Asigurarea recalculării, conform noului cadru legal, a aproximativ 5 milioane de dosare de pensii, din format electronic și/sau letric existente la nivelul caselor teritoriale de pensii.
- 5) Digitalizarea CNPP și a structurilor teritoriale pentru automatizarea și simplificarea interacțiunii digitale cu beneficiarii, dar și pentru creșterea ritmului de procesare a solicitărilor în vederea îmbunătățirii serviciilor oferite.
- 6) Digitalizarea funcționării sistemului de pensii private și diversificarea investițiilor din pilonul II de pensii.

A. Stagiul de cotizare, pensia anticipată și pensia minimă

- Stagiul minim de cotizare este de 15 ani, atât pentru femei, cât și pentru bărbați
- Stagiul complet de cotizare este de 35 de ani, atât pentru femei, cât și pentru bărbați

Pentru diverse categorii profesionale există excepții de la regula stagiului complet de cotizare, ce vor fi analizate în perspectiva preluării acestora în noua legislație.

În noul act normativ, se are în vedere modificarea categoriei de pensie anticipată, iar persoanele care au realizat cel puțin 8 ani peste stagiul complet de cotizare pot solicita pensie pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard, cu cel mult 5 ani. Acest tip de pensie este reglementat și de legislația europeană, acordat ca o recompensă pentru persoanele care au contribuit o perioadă mult mai mare la sistemul de pensii decât perioada de contribuție prevăzută de lege.

Totodată, prin prevederile propuse de noua lege se va avea în vedere renunțarea la indicele de corecție, care a contribuit la adâncirea inechităților din sistem, iar perioadele asimilate, precum stagiul militar, studii universitare, concedii pentru creșterea copiilor, vor fi păstrate și valorificate la calculul pensiilor de limita de vârstă și invaliditate.

În urma recalculării tuturor dosarelor, nivelul mediu al pensiilor va crește pe seama creșterii cu precădere a pensiilor mici, menținând însă ponderea cheltuielilor cu pensiile în PIB, astfel încât indicatorul de sustenabilitate pe termen mediu și lung să nu indice un risc ridicat. Acest lucru este de natură a evita vulnerabilizarea sistemului și afectarea suplimentară a sustenabilității acestuia. Nivelul cheltuielilor cu pensii în raport cu PIB va fi monitorizat printr-un instrument dedicat.

Noul sistem de pensii va prevedea plata unei pensii minime, a cărei valoare va fi raportată la salariul minim brut pe economie, pentru persoanele cu stagiul minim de cotizare satisfăcut.

Parametrii concreți ai pensiei minime vor fi definitivați în faza elaborării propunerii de politică publică, având în vedere sustenabilitatea financiară a sistemului și nevoia menținerii pensionarilor peste pragul de sărăcie. Acordarea pensiei minime va fi condiționată de testarea mijloacelor de trai ale persoanei singure sau familiei.

Reforma sistemului de pensii va viza și capacitatea Casei Naționale de Pensii Publice (CNPP) și a Ministerului Finanțelor Publice (MFP) de a realiza analize econometrice și prognoze ale veniturilor și cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat.

B. Pensii speciale

În prezent, pe lângă sistemul public de pensii, există sistemul pensiilor ocupaționale aplicat în sectoarele de apărare și ordine publică și sistemul de pensii de serviciu. Acesta din urmă este reglementat prin acte normative cu caracter special, aplicabile pentru 6 categorii: corpul diplomatic și consular, funcționarii publici parlamentari, personalul aeronautic civil navigant profesionist din aviația civilă, judecători și procurori, personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor și beneficiari ai Curții de Conturi.

Există la autoritățile centrale preocupare pentru reformarea sistemului pensiilor speciale.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

În ultimele decenii, studiile efectuate în Europa arată că cea mai mare parte a lumii moderne se confruntă cu probleme demografice deosebit de grave: natalitatea este în scădere accentuată, iar media de vârstă a populației crește rapid. Cu alte cuvinte, asistăm la un fenomen de îmbătrânire a populației la nivel global, iar populația tot mai multor state se reduce. Aceste probleme au avut efecte și în cadrul sistemelor publice de pensii, care funcționează corespunzător doar când populația activă (cea care contribuie) este mult mai numeroasă decât cea pensionată (care beneficiază de pensii) și care la rândul ei a plătit CAS.

Ca urmare, multe state și-au reformat sistemul public de pensii, reducând beneficiile și crescând continuu vârsta de pensionare.

România nu este străină de aceste tendințe care se manifestă acut la nivel european și global, dimpotrivă. Toate studiile (Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, Uniunea Europeană, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Institutul Național de Cercetări Economice și alte cercetări independente) arată același lucru: populația României se înscrie într-o tendință accentuată de scădere și îmbătrânire, fapt care, în lipsa reformelor profunde, va duce în scurtă vreme la explozia „bombei demografice”.

Reducerea și îmbătrânirea populației înseamnă presiuni tot mai mari pe sistemul public de pensii, care trebuie să susțină, cu tot mai puțini contributory (salariați pătitori de contribuții sociale), un număr tot mai mare de beneficiari. Problemele demografice ale României arată că sistemul public de pensii nu mai este sustenabil în forma actuală și necesită o reformă.

În ceea ce privește vârsta de pensionare, în țările vestice ale Uniunii Europene nu se mai face distincție între bărbați și femei. Atunci când vine vorba de vârsta ieșirii la pensie, aceste țări consideră că toată lumea trebuie tratată în mod egal, indiferent de sex. Astfel, în țări precum Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg, Olanda, Spania, Irlanda, vârsta de pensionare este egală pentru toată lumea. România nu a egalizat încă vârsta de pensionare între bărbați și femei, ea urmând să se realizeze treptat, prin eșalonare, până în anul 2030, conform actualei legislații.

Problema sistemelor de pensii, privită din prisma situației demografice și financiare deosebit de acute, constituie unul din cele mai actuale subiecte în atenție și pentru care se caută diverse forme de atenuare și reducere a efectelor acestora atât la nivel european, cât și la nivelul țării noastre.

Calculul pensiei, în majoritatea țărilor Uniunii Europene depinde de vârsta solicitantului și de durata și valoarea contribuțiilor.

În România, cuantumul pensiei se determină prin înmulțirea numărului total de puncte realizat de asigurat cu valoarea punctului de referință. Valoarea punctului de referință prevăzută reprezintă raportul dintre valoarea punctului de pensie și nivelul mediu al stagiilor de cotizare.

Valoarea punctului de pensie, la data de 1 septembrie 2021, era de 1.442 lei. Începând cu anul 2022, valoarea punctului a crescut la 1.586 lei.

În Franța, pensia depinde de numărul de puncte dobândite pe întreaga carieră și de vârsta la care solicitantul se retrage. În Irlanda sunt două pensii de stat, una de tip contributiv, cealaltă de tip necontributiv. Pensia de tip contributiv se bazează pe înregistrarea de asigurări sociale, cea de tip necontributiv este o plată pentru persoanele care nu se califică la pensia de tip contributiv și se obține pe baza evidenței lor la asigurările sociale. În Belgia, se poate solicita pensia anticipată la vârsta de 63 de ani și 41 de ani de cotizare.

În Germania, se poate solicita pensia anticipată la vârsta de 63 de ani și 35 de ani de cotizare. Pensia este redusă cu 0,3% pe lună până la vârsta legală de pensionare.

În Italia, se poate solicita pensia anticipată dacă solicitantul are 42 ani și 10 luni de contribuții pentru bărbați și 41 ani și 10 luni de contribuții pentru femei.

În Luxemburg, se poate solicita pensia anticipată la vârsta de 57 de ani și 40 de ani de cotizare.

În Franța, se poate solicita pensia anticipată la vârsta de 57 de ani și se aplică un coeficient de anticipare.

În statele membre ale UE se află în stadii diferite de (re)formare a sistemelor de pensii. Reformarea sistemului de pensii din România a început practic abia în 2000 când a apărut noua lege a pensiilor (Legea nr. 19/2000) și pusă în aplicare începând cu 2001. În 2010 a apărut Legea 263/2010. Până în acest an au avut loc reviziri repetate ale ultimei legi a pensiilor, problemele financiare ale sistemului au fost parțial

ameliorate /rezolvate prin măsuri de ajustări secvențiale, fără o strategie de termen lung, ceea ce a adâncit și a creat (noi) inechități în sistem.

Însă până la urmă sistemul public de pensii, fie că este integrat într-un sistem multipilon de pensii, fie că nu, prezintă dificultăți financiare majore nu doar în România, ci și în alte state din Uniunea Europeană, chiar de pe glob.

De aceea, reforma sistemului de pensii trebuie să asigure un nivel de trai cel puțin decent generațiilor actuale de pensionari, dar și celor care se vor retrage de pe piața muncii pe viitor, astfel demonstrându-și sustenabilitatea și stabilitatea pe termen lung.

Prin urmare, sunt necesare o serie de principii aplicate care vor conduce la sisteme de pensii îmbunătățite ce oferă beneficii adecvate tuturor angajaților, fiind și sustenabile pe termen lung:

- la baza oricărei modificări a sistemului de pensii din România să fie pus principiul contributivității;
- egalizarea vârstei de pensionare pentru femei și bărbați constituie un element important pentru eliminarea disparității de gen de la nivelul pensiilor;
- pe termen lung o politică demografică bazată în special pe creșterea natalității va fi necesară pentru a asigura viitorii contribuitori la sistem. România ocupă locul al doilea în rândul statelor membre ale Uniunii Europene după rata de fertilitate înregistrată în anul 2019. Conform datelor furnizate de Eurostat, România a avut o rată a fertilității de 1,77 nașteri vii pe femeie, în timp ce Franța ocupă primul loc în Europa, cu o rată de 1,87.;
- realizarea unei baze de date completă și informatizată privind toți pensionarii din România și beneficiile acumulate de către aceștia, corelată cu alte informații electronice care să permită evidențe, verificări, analize statistice, etc;
- promovarea principiului îmbătrânirii active și stimularea persoanelor care au vârstă de pensionare să mai lucreze și prin oportunități de angajare cu normă redusă;
- corelarea vârstei legale de pensionare cu speranța de viață constituie o modalitate bună de reconciliere a sustenabilității și a adecvării sistemului de pensii în contextul îmbătrânirii populației (aplicată în Republica Cehă);

- realizarea de campanii publice cu scopul informării și educării privind resursele și instrumentele de economisire puse la dispoziția românilor pentru păstrarea aceluiași standard de viață la momentul retragerii acestora din activitate.

Preocuparea continuă a oricărei guvernări a fost și trebuie să rămână grija pentru creșterea calității vieții cetățenilor săi ajunși la vârsta pensionării.

*

*

*

BIBLIOGRAFIE

- CNOPPV, *Efectele declinului demografic asupra sistemului public de pensii din România*, 2019
- INS, *Numărul de pensionari și pensia medie lunară-anul 2021*
- Mărginean Ioan, *Politica Socială și sistemul de protecție socială în România*, Editura Expert, București, 2000.
- Șeitan Mihai, *Evoluția demografică pe termen lung și sustenabilitatea sistemului de pensii*, Editura Economică, București, 2012.
- Tufan Constantin, *Forme de asigurări sociale în România*, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1997.

Surse electronice:

- Claire Horton, *Care țări sunt considerate Europa de Vest?*
<https://ro.ripleybelieves.com/which-countries-are-considered-western-europe-83>
- European Commission, Employment, Social Affairs & Inclusion, Germany - Pensions and other old age benefits,
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1111&langId=en&intPageId=4554,2018>
- European Commission, Employment, Social Affairs & Inclusion, Malta - Contributory Pension for Retirement,
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1121&langId=en&intPageId=4698,2018>
- https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Belgium_ro.pdf
- https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/protectie_sociala/SSLM/Franta.pdf
- <https://www.oecd.org/els/public-pensions/PAG2021-country-profile-Italy.pdf>
- https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Spain_ro.pdf
- <https://europensie.ro/pensii-comunitare/pensie-in-olanda/>